

МЕТОДИКА КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЛІЦЕЇ

Яценко Т. О., докт. пед. наук

Реєстраційний номер: 0118U003363

Роки виконання: 2018 – 2020 рр.

Назва пріоритетного напрямку: Напрямок 7. Повна загальна середня освіта. Спеціалізована освіта. Проблема дослідження: Теорія і методика навчання різних предметів і курсів у початковій школі, гімназії і ліцеї, закладах спеціалізованої освіти.

Науковий керівник: Т. О. Яценко, докт. пед. наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури.

Найсуттєвіші наукові результати, що досягнуто в ході проведення дослідження (узагальнювально-впроваджувальний етап):

- *підтверджено* результативність експериментальної методики компетентісно орієнтованого навчання української літератури учнів ліцею на рівні стандарту, засадничі положення якої реалізовано в чинному підручнику «Українська література (рівень стандарту). 11 клас», підготовленому авторським колективом виконавців НДР – Фасоля А. М., Яценко Т. О., Уліщенко В. В., Бійчук Г. Л., Тименко В. М. (гриф «Рекомендовано МОН України», лист МОН України від 12.04.2019 № 427; відзнака золотою медаллю в номінації «Підручник або навчальний комплект для учнів, студентів» у конкурсі «Національне визнання наукових досягнень» (XI Міжнародна виставка «Інноватика в сучасній освіті», 2019);
- *констатовано* компетентісну зорієнтованість навчального матеріалу підручника, що прослідковується у вступній рубриці «Читацький путівник», змісті художньо-публіцистичних нарисів (рубрики «Знайомство здалеку і зблизька», «Художній світ письменника», «Читацький довідник», «Читацькі діалоги», «Культурно-мистецький контекст») та методичному апараті (рубрики «Запитання і завдання», «Читацький самоконтроль», «Твої читацькі проекти», «Читацьке дозвілля»), змістове наповнення яких сприяє поглибленню читацьких умінь діалогічного прочитання художнього твору, актуалізації читацького досвіду старшокласників, виявленню особистісного ставлення до прочитаного, удосконаленню вмій самостійної дослідницької діяльності;
- *засвідчено* методичну значущість розробленої системи різнорівневих компетентісно орієнтованих запитань і завдань репродуктивного, частково-пошукового і проблемного характеру під час вивчення тематичних блоків програмового матеріалу, що виконують такі функції: мотиваційну (представлення життєвої (проблемної) ситуації із залученням актуального для учнів навчального матеріалу забезпечує його внутрішню мотивацію), створення психологічно комфортних умов для організації читацької

- діяльності; активізації самостійної пізнавальної діяльності; організаційну (визначення індивідуальної читацької траєкторії), залучення знань і вмінь із суміжних шкільних предметів; оцінювальну (визначення рівня навчальних досягнень учнів);
- *констатовано* доцільність реалізації міжмистецької взаємодії (сучасна, пізнавальна та доступна для учнів 11 класу інформація про розвиток мистецтва ХХ – початку ХХІ ст., ідейно-естетичний аналіз художніх полотен і музичних творів, репродукції картин, фото скульптурних, архітектурних пам'яток тощо) у процесі опрацювання навчального матеріалу, що сприяє поглибленню вмінь учнів зіставляти специфіку розкриття літературної теми, художнього образу в різних видах мистецтва; формує розуміння ролі української літератури в світовому культурному контексті; удосконалює вміння аналізувати та інтерпретувати літературні твори у взаємодії з різними творами мистецтва; розвиває здатність усвідомлювати соціокультурну значущість художньої літератури, уміння набувати досвід емоційних переживань, виявляти ціннісне ставлення до різних видів мистецтва;
 - *з'ясовано*, що врахування літературознавчого контексту, зокрема у процесі структурно-стильового та компаративного шляхів аналізу художніх текстів літератури модернізму (імпресіонізму, символізму), авангардизму (футуризму), постмодернізму формує діалектичне мислення старшокласників, поглиблює вміння розгляду явищ мистецтва слова в контексті світового літературного процесу;
 - *засвідчено* результативність міжпредметної взаємодії на уроках української літератури, що сприяє актуалізації читацького досвіду учнів, поглибленню вмінь діалогічного прочитання художнього твору, активізації пізнавальної діяльності;
 - *оприлюднено* на сторінці відділу навчання української мови та літератури <https://www.facebook.com/groups/505688203677039> у соціальній мережі Facebook методичні матеріали щодо ефективної реалізації мистецького контексту на уроках української літератури в 11 класі;
 - *підтверджено результативність* розробленої та експериментально апробованої компетентнісно орієнтованої методики навчання української літератури в ліцеї, досягнення якої обумовлено врахуванням ідей суб'єкт-суб'єктного шкільного літературного навчання, дотриманням принципу діалогізму, що орієнтує учнів на особистісний діалог із письменником, текстом художнього твору та іншими читачами; раціональним практикуванням методів і прийомів організації навчальної діяльності, що сприяють підвищенню інтересу до читання творів української літератури, удосконаленню аналітико-інтерпретаційних умінь, осмисленому розумінню теоретико-літературних понять у процесі опрацювання художнього твору, активізації самостійної творчої діяльності старшокласників та підвищенню їхнього рівня сформованості предметної читацької і ключових компетентностей;

- *упроваджено* результати НДР під час презентації експериментальних матеріалів на 11 міжнародних і 9 всеукраїнських науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах та *висвітлено* на сайті Інституту педагогіки НАПН України, на сторінці відділу навчання української мови та літератури у соціальній мережі Facebook;
- *опубліковано* наукової продукції – 1 збірник тез доповідей учасників усеукраїнської науково-практичної конференції; 21 стаття, із них 9 – у виданнях, що включені до Переліку наукових фахових видань України у галузі педагогічних наук, 33 тези в збірниках міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій і семінарів із теми дослідження; виробничо-практичної продукції –1 методичні рекомендації; навчальної продукції – 1 хрестоматія; довідкової продукції – 1 бібліографічний покажчик.